

Ebelik Öğrencilerinin Mesleki Kimlik Algısı ile Tıbbi Hatalara Karşı Tutumları Arasındaki İlişki

The Relationship Between Midwifery Students' Professional Identity Perception and Attitudes Towards Medical Errors

Sibel YÜCETÜRK, Ayşe ÇUVADAR

ÖZ

Bu çalışma, ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik algısı ile tıbbi hatalara karşı tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla planlanmıştır. Bu tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipteki çalışmanın verileri, 13 Kasım 2023 ile 30 Nisan 2024 tarihleri arasında Karadeniz Bölgesi'ndeki iki üniversitede öğrenim gören 453 ebelik öğrencisi ile yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Veriler, "Kişisel Bilgi Formu", "Ebelik Aidiyet Ölçeği" ve "Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. İstatistiksel analizler SPSS 26.0 kullanılarak gerçekleştirildi. Ölçekler arası ilişki spearman korelasyon analizi ile incelenmiştir. P değeri <0.05 olan sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.13±1.98 yıl olup, %96.9'u bekar, %48.8'i ikinci sınıfta, %70.0'ı yurttan kalmakta ve %32.9'unun geliri giderinden azdır. "Ebelik Aidiyet Ölçeği" toplam puan ortalaması 88.57±14.86 iken, "Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği" toplam puanı 57.71±8.83'tür. Öğrencilerin "Ebelik Aidiyet Ölçeği" ile "Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği" aralarında düşük düzeyde pozitif yönde doğrusal ilişki olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, ebelik öğrencilerinin mesleki aidiyetinin tıbbi hatalara yönelik olumlu tutumları artırdığı, ancak düşük farkındalığın eğitimin iyileştirilmesi gerektiğini gösterdiği saptanmıştır. Mesleki aidiyetin güçlendirilmesiyle hata yönetiminin iyileştirilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Ebe, Öğrenci, Mesleki kimlik algısı, Tıbbi hata

ABSTRACT

This study was planned to determine the relationship between midwifery students' professional identity perception and their attitudes towards medical errors. The data of this descriptive and correlational study were collected through face-to-face interviews with 453 midwifery students studying at two universities in the Black Sea Region between November 13, 2023 and April 30, 2024. Data were collected using the "Personal Information Form", "Midwifery Belonging Scale", and "The Medical Errors Attitude Scale". Statistical analyses were conducted using SPSS 26.0. The relationship between the scales was examined using Spearman correlation analysis. Results with a p-value <0.05 were considered statistically significant. The average age of the students was 21.13±1.98 years, 96.9% were single, 48.8% were in their second year, 70.0% lived in dormitories, and 32.9% had income less than their expenses. The mean total score of the "Midwifery Belonging Scale" was 88.57±14.86, while the total score of the "Attitude Scale towards Medical Errors" was 57.71±8.83. There

Yüçetürk S., & Çuvadar A., (2025). Ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik algısı ile tıbbi hatalara karşı tutumları arasındaki ilişki. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science*, 15(2), 268-274. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1584211>

Sibel YÜCETÜRK (✉)

ORCID ID: 0000-0003-0820-6997

Sinop Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Sinop, Türkiye

Sinop University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, Sinop, Türkiye

syuceturk@sinop.edu.tr

Ayşe ÇUVADAR

ORCID ID: 0000-0002-7917-0576

Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Karabük, Türkiye

Karabük University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, Karabük, Türkiye

Geliş Tarihi/Received : 13.11.2024

Kabul Tarihi/Accepted : 18.07.2025

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

was a low level of positive linear relationship between students' "Midwifery Belonging Scale" and "Attitude Scale towards Medical Errors". In this study, it was found that the professional belonging of midwifery students increased their positive attitudes towards medical errors, but low awareness indicated the need for improvement in education. It is believed that improving professional belonging can enhance error management.

Keywords: Midwife, Student, Professional identity perception, Medical errors

GİRİŞ

Aidiyet, kişilerarası düzeyde başkaları için bireylerin değerli olma algıları ve var olma duyguları olarak tanımlanır ve bireyin temel psikolojik gereksinimleri arasında yer almaktadır (Saadatbakht ve ark., 2019). Aidiyet duygusu, benlik saygısı artırma, klinik deneyimleri olumlu yönde etkileme, kendi kendine öğrenme motivasyonu, öz yeterlik ve akademik başarı gibi bireye birçok yarar sağlamaktadır (Ashktorab ve ark., 2017). Mesleki aidiyet ise, çalışan bireyin iş yaşamına yönelik davranış ve tutumlarını belirleyen ve çalışma performansını olumlu yönde artıran önemli bir unsur olarak tanımlanmaktadır (Keskin ve Pakdemirli, 2016). Ayrıca, bireyin mesleğine olan ilgisi, mesleğini sürdürme çabası, mesleği ile özdeşleşmesi ve nihayetinde bireyin mesleki kimlik duygusu olarak da tanımlanabilmektedir (Baskaya ve ark., 2020; Keskin ve Pakdemirli, 2016). Bu durum kişinin hem iş hayatını hem de sosyal yaşantısını etkileyebilmektedir (Özdevecioğlu ve Aktaş, 2007). Çalışanların mesleki aidiyeti birçok faktör ile ilişkilidir. Bunlar arasında rol çatışması, mesleki statü, ücret, ekip üyeleriyle ilişkiler, kararlara katılım, iş güvenliği, çalışma koşulları, toplumun algısı, eğitim düzeyi, çalışanların kişisel özellikleri, ekonomik güvenlik, ödüllendirme sistemleri, kariyer gelişim fırsatları, işin niteliği, yetki ve sorumluluklar ile yöneticilerin tutumları yer almaktadır (Keskin ve Pakdemirli, 2016; Sunar ve ark., 2015). Bu durumlar, öğrencilerin klinik eğitimlerinde aidiyet duygularını ön koşul olarak öne çıkarmaktadır (Hassanvand ve diğerleri, 2014).

Tıbbi hata kavramı, sağlık hizmeti sunan profesyonellerin etik dışı ve uygunsuz davranışlar sergilemesi, mesleki yeterlilikten yoksun uygulamalar gerçekleştirilmesi ve ihmalkâr tutumlar sergilemesi sonucunda bakım alan hastaların zarar görmesi olarak tanımlanmaktadır (JCAHO, 2006). Benzer şekilde, ilgisizlik, yetersiz bilgi, deneyim eksikliği ve/veya kullanılan teknolojiye bağlı olarak ortaya çıkan; hastaların sağlığını olumsuz etkileyen, sağlık kurumlarında daha uzun süre kalmalarına yol açan, hastalara zarar veren ya da ölümlerine neden olabilen uygulamalar tıbbi hata olarak kabul edilmektedir (Wong ve Beglarya, 2004). Makary ve Daniel'in (2016) gerçekleştirdiği çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri'nde yıllık yaklaşık 251.000 ölümün tıbbi hatalardan kaynaklandığı ve bu durumun ölüm nedenleri arasında üçüncü sırada yer aldığı bildirilmiştir. Türkiye'de ise Sağlık Bakanlığı Güvenlik Raporlama Sistemi'ne göre, 2017 yılı içerisinde toplam 101.841 tıbbi hata vakası rapor edilmiştir (Aktan ve Atay, 2021). Sağlık alanında tıbbi hatalar, her geçen gün büyüyen ve dikkat çeken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan bir araştırmada, tıbbi hata yapıldığına inanan kişilerin oranlarının ABD, Kanada, Avustralya, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde %22 ile %34 arasında değiştiği belirlenmiştir (Schoen,

2005). Tıbbi hatalar, hasta güvenliğinin temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. Sağlık profesyonelleri, görevlerini yerine getirirken en sık karşılaştıkları ya da neden oldukları hata türleri genellikle tıbbi hata kategorisine girmektedir. Hastalara bakım verme sırasında yapılan bu tıbbi hataların, insan, kurumsal ve teknik olmak üzere üç ana nedeni bulunmaktadır. Sağlık bakım sırasında ihmal (doğru işlemi yapmama), doğru işlemi yanlış yapma ve yanlış işlemi yapmaktan dolayı tıbbi hatalar meydana gelebilmektedir (Hancı, 2006; Hebert, 2008; Leonard, 2010). Bireylerdeki yorgunluk, iletişim sorunları, yetersiz eğitim, yetersizlik, zamansızlık, tartışmacı kişilik, yanlış kararlar gibi birçok insan kaynaklı sebepler tıbbi hatalara neden olabilmektedir (Karataş ve Yakıncı, 2010). Tıbbi hata oranlarının azaltılabilmesi için sağlık çalışanlarının tıbbi hatalara yönelik tutumlarının belirlenmesi büyük önem arz etmektedir (Güleç ve Seren İntepe, 2013).

Hasta bakım hizmetinde önemli rollerle öne çıkan ebelik mesleğinin öğrenme aşamasındaki ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik algıları ve tıbbi hatalara karşı tutumları daha sonraki mesleki profesyonellikleri için önem kazanmaktadır. Ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik duygusu ve tıbbi hatalara karşı tutumları arasındaki ilişkinin anlaşılması, ebelik eğitim programlarının ve mesleki gelişimlerinin iyileştirilmesine yönelik anlamlı çıkarımlar sağlamaktadır. Ebelik öğrencilerinin tıbbi hataların önlenmesine ve daha güvenli bir sağlık hizmeti sunumuna nasıl katkıda bulunabileceğini anlamak için önemli bir adımda yol gösterici olabilmektedir. Ayrıca, ebelik eğitimi ve sağlık hizmetlerinde kaliteyi artırmak amacıyla mesleki kimlik algısı ile tıbbi hatalara karşı tutum arasındaki ilişkiyi açıklamak yol gösterici olabilir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik algıları ve tıbbi hatalara karşı tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Araştırmanın soruları

1. Ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik algıları nasıldır?
2. Ebelik öğrencilerinin tıbbi hatalara karşı tutumları nasıldır?
3. Ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik algısı ile tıbbi hatalara karşı tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Araştırmanın tipi: Bu çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın yeri ve zamanı: Araştırmanın verileri, 13 Kasım 2023 ile 30 Nisan 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi'nde bulunan iki üniversitede öğrenim gören ebelik

öğrencileri ile yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Bir öğrenci, anketi doldurmak için yaklaşık 20 dakikasını ayırmıştır.

Araştırmanın evreni ve örnekleme: Araştırmanın evrenini, yazarların görev yaptıkları kurumlar olması nedeniyle Karadeniz Bölgesindeki iki üniversitenin ebelik bölümlerinde eğitim gören 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemin belirlenmesi için iki yönlü hipotez kurulmuş ve örneklem büyüklüğü G*Power 3.1.9.7 yazılımı aracılığıyla hesaplanmıştır (Faul, 2007). Hesaplama, korelasyon katsayısı dikkate alınarak yapılmış ve 0.30 etki büyüklüğü ($r = 0.30$), %5 hata payı ($\alpha = 0.05$) ve %95 güç ($1-\beta = 0.95$) ile araştırmaya en az 138 katılımcının dahil edilmesi gerektiği belirlenmiştir. Bu doğrultuda, araştırmanın örnekleme gönüllülük esasına dayalı 453 öğrenci dahil edilmiştir.

Çalışmaya dahil edilme kriterleri

- Çalışmaya katılmayı kabul etmek
- Ebelik öğrencisi olmak
- İletişime açık olmak

Çalışmadan dışlanma kriterleri

- Çalışmaya katıldığı halde anket veya ölçekleri doldurmayıp çalışmayı yarıda bırakmak

Veri Toplama Araçları: Çalışmanın verileri “Kişisel Bilgi Formu”, “Ebelik Aidiyet Ölçeği” ve “Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak hazırlanan formda öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin yer aldığı 9 adet soru yer almaktadır.

Ebelik Aidiyet Ölçeği: Başkaya ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen Ebelik Aidiyet Ölçeği, 22 maddeden oluşan 5’li Likert tipi bir ölçektir ve dört faktör altında yapılandırılmıştır: “Duygusal Aidiyet”, “Mesleki Rol ve Sorumlulukların Yerine Getirilmesi”, “Mesleki Gelişim ve Olanakların Değerlendirilmesi” ile “Meslekte Görev ve Yetki Sınırı”. Ölçekte ters madde veya kesme noktası bulunmamaktadır. Alınabilecek minimum puan 22, maksimum puan ise 110’dur. Duygusal Aidiyet ile Mesleki Rol ve Sorumlulukların Yerine Getirilmesi boyutlarında puan aralığı 7 ile 35 arasında, Mesleki Gelişim ve Olanakların Değerlendirilmesi boyutunda 5 ile 25 arasında, Meslekte Görev ve Yetki Sınırı boyutunda ise 3 ile 15 arasında değişmektedir. Ölçekten elde edilen puanın artması, aidiyetin yükseldiğini göstermektedir. Başkaya ve arkadaşlarının çalışmasında ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı 0.90 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada Cronbach Alfa Katsayısı 0.94 olarak bulunmuştur.

Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği (THTÖ): Güleç ve İntepeler (2013) tarafından geliştirilen bu ölçek, 16 maddeden ve üç alt boyuttan (Tıbbi Hata Algısı, Tıbbi Hata Yaklaşımı, Tıbbi Hata Nedenleri) oluşmaktadır. Ölçek, beşli Likert tipi (1- Hiç katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum, 5- Tamamen katılıyorum) bir yanıtlama formatına sahiptir. 10. ve 13. maddeler ters puanlanmaktadır. Toplam puan, ham puanın madde sayısına bölünmesiyle hesaplanmakta olup, ölçek 1 ile 5

arasında derecelendirilmektedir. Alt boyutlar da aynı yöntemle puanlanmaktadır. Ölçeğin kesme noktası 3 olarak belirlenmiştir; bu puanın altındaki değerler tıbbi hataya yönelik olumsuz tutumları, 3 ve üzeri ise olumlu tutumları yansıtmaktadır. Olumsuz tutum, tıbbi hatalar ve hata bildiriminin önemine dair düşük farkındalığı, olumlu tutum ise yüksek farkındalığı ifade etmektedir. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.75 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.83 olarak bulunmuştur.

Etik İlkeler

Araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’ndan alınan 27.10.2023 tarihli ve 2023-885 sayılı karar ile gerekli izinler alınarak yürütülmüştür. Çalışmada kullanılan ölçeklerin kullanım izinleri, ilgili yazarlardan temin edilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce, öğrenci ebeler araştırmacının amacı ve verilen bilgilerin nasıl kullanılacağı hakkında bilgi verilmiş, ardından sözlü onam alınarak gönüllü katılım formu imzalatılmıştır. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu Prensiplerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizi: İstatistiksel analizler, SPSS 26.0 paket programı kullanılarak yapıldı. Çalışmadan elde edilen sürekli veriler ortalama standart sapma; kategorik veriler yüzde dağılım biçiminde özetlendi. Araştırmada niceliksel verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirildi. Ölçekler arası ilişkinin değerlendirilmesinde spearman korelasyon analizi kullanıldı. P değeri <0.05 ise istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sadece iki kurumda eğitim gören öğrencilerle ve nispeten küçük bir örnekleme gerçekleştirilmiş olması, elde edilen bulguların genelleştirilebilme imkânını kısıtlamaktadır. Bu durum, çalışmanın sınırlı yanları arasında değerlendirilmektedir.

BULGULAR

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde; yaş ortalamalarının 21.13 ± 1.98 yıl olduğu, %96.9’unun bekâr olduğu, %48.8’sinin ikinci sınıfta olduğu, %54.3’ünün yaşamın büyük çoğunluğunu şehir merkezinde geçirdiği, %70.0’ının öğrenci yurdunda ikamet ettiği ve %32.9’unun gelirinin giderinden az olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Öğrencilerin “Ebelik Aidiyet Ölçeği” toplam puan ortalamalarının 88.57 ± 14.86 , “Duygusal Aidiyet” Alt Boyut puan ortalamalarının 28.13 ± 5.55 , “Mesleki Rol ve Sorumluluklarını Yerine Getirme” Alt Boyut puan ortalamalarının 28.48 ± 4.82 “Mesleki Gelişim ve Olanakları Değerlendirme” Alt Boyut puan ortalamalarının 19.34 ± 3.89 ve “Mesleki Görev ve Yetki Sınırı” Alt Boyut puan ortalamalarının 12.62 ± 2.25 olduğu görülmüştür (Tablo 2).

Öğrencilerin “Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği” toplam puan ortalamalarının 57.71 ± 8.83 , “Tıbbi Hata Algısı” Alt Boyut puan ortalamalarının 5.70 ± 1.60 , “Tıbbi Hata Yaklaşımı” Alt Boyut puan ortalamalarının 26.31 ± 4.23 , ve “Tıbbi Hata Nedenleri”

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Değişken	Ort±SS	min-max
Yaş	21,13±1,98	18-36
	n	%
Medeni durum		
Evli	14	3,1
Bekâr	439	96,9
Sınıf durumu		
İkinci sınıf	221	48,8
Üçüncü sınıf	160	35,3
Dördüncü sınıf	72	15,9
Yaşam yeri		
Köy	67	14,8
İlçe	140	30,9
Kent	246	54,3
İkamet Yeri		
Aile yanı	52	11,5
Yurt	317	70,0
Öğrenci evi	84	18,5
Gelir durumu		
Gelirim giderime eşit	262	57,8
Gelirim giderimden fazla	42	9,3
Gelirim giderimden az	149	32,9

Alt Boyut puan ortalamalarının 25.69±4.86 olduğu görülmüştür (Tablo 2.).

Öğrencilerin “Ebelik Aidiyet Ölçeği” ile “Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği” arasında düşük düzeyde pozitif yönde, “Ebelik Aidiyet Ölçeği” ile “Tıbbi Hata Nedenleri” ve Tıbbi Hata Yaklaşımı” alt boyutları ile aralarında düşük düzeyde pozitif yönde, “Ebelik Aidiyet Ölçeği” ile “Tıbbi Hata Algısı” alt boyutu ile arasında düşük düzeyde negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmüştür (Tablo 3).

Öğrencilerin “Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği” ile “Duygusal Aidiyet”, “Mesleki Rol ve Sorumluluklarını Yerine Getirme”, “Mesleki Gelişme ve Olanakları Değerlendirme” ve “Mesleki Görev ve Yetki Sınırı” alt boyutları ile aralarında düşük düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmüştür (Tablo 4).

TARTIŞMA

Tıbbi hataların önemi ve mesleki kimliğin sağlık hizmetlerindeki rolü göz önüne alındığında, bu iki kavramın birbiriyle olan ilişkisini ele alan çalışmaların dünya genelinde oldukça sınırlı sayıda olması dikkat çekicidir. Tıbbi hataların önlenmesi ve mesleki kimlik arasındaki bağlantının kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi, alanın daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyduğu önemli

Tablo 2. Öğrencilerin Ebelik Aidiyet Ölçeği ve Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamaları

Ölçekler		Ölçeklerden Alınan Min. Puan	Ölçeklerden Alınan Max. Puan	Ort ± SS
Ebelik Aidiyet Ölçeği		22,00	110,00	88,57±14,86
Duygusal Aidiyet		7,00	35,00	28,13±5,55
Mesleki Rol ve Sorumluluklarını Yerine Getirme		7,00	35,00	28,48±4,82
Mesleki Gelişme ve Olanakları Değerlendirme		5,00	25,00	19,34±3,89
Mesleki Görev ve Yetki Sınırı		3,00	15,00	12,62±2,25
THTÖ	Tıbbi Hata Algısı	2,00	10,00	5,70±1,60
	Tıbbi Hata Yaklaşımı	7,00	35,00	26,31±4,53
	Tıbbi Hata Nedenleri	7,00	35,00	25,69±4,86
	Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği Toplam	20,00	76,00	57,71±8,83

THTÖ: Tıbbi hatalarda tutum ölçeği.

Tablo 3. Öğrencilerin Ebelik Aidiyet Ölçeği ile Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması

		Tıbbi Hata Algısı	Tıbbi Hata Yaklaşımı	Tıbbi Hata Nedenleri	Toplam
EAÖ	r	-.108*	.220**	.172**	.213*
	p	.022	.000	.000	.000

EAÖ: Ebelik aidiyet ölçeği, r: Spearman's correlation.

Tablo 4. Öğrencilerin Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği ile Ebelik Aidiyet Ölçeği ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması

EAÖ		1. Alt Boyut	2. Alt Boyut	3. Alt Boyut	4. Alt Boyut
THTÖ	r	.137**	.221**	.121**	.218**
	p	.003	.000	.010	.000

r: Spearman's Correlation, EAÖ: Ebelik aidiyet ölçeği, THTÖ: Tıbbi hatalarda tutum ölçeği.

bir konu olarak öne çıkmaktadır (Pirzadeh ve ark., 2023). Bu eksiklikten yola çıkarak mevcut çalışmada ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik algıları ve tıbbi hatalara karşı tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik algısı ile tıbbi hata tutumları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada, öğrencilerin “Ebelik Aidiyet Ölçeği” toplam puan ortalamasının 88.57 ± 14.86 olduğu görülmüştür. Bu sonuç, öğrencilerin ebelik mesleğine olan aidiyetlerinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Literatürdeki benzer çalışmalar bu bulguyu desteklemektedir. Örneğin, Gümüşdaş ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında, X ve Y kuşağındaki ebelerin mesleki bağlılıkları incelenmiş ve her iki kuşağın da mesleğe yüksek bağlılık gösterdiği tespit edilmiştir. Aynı şekilde, Ünver ve arkadaşları (2022) ebelerde mesleki aidiyetin profesyonel değer tutumuna etkisini incelemiş ve yüksek mesleki aidiyetin profesyonel değerleri olumlu yönde etkilediğini bulmuşlardır. Ayrıca, Yıldırım ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında, ebelik öğrencilerinin mesleki aidiyetlerinin, özellikle ilk ve son sınıf öğrencilerinde yüksek olduğu rapor edilmiştir (Gümüşdaş ve ark., 2021; Ünver ve ark., 2022; Yıldırım ve ark., 2022). Bu literatür bulguları, mevcut çalışmada elde edilen sonuçlarla tutarlılık göstermekte ve ebelik mesleğine yönelik aidiyetin güçlü olduğunu vurgulamaktadır. Ocak Aktürk ve arkadaşlarının son sınıf ebelik öğrencileri ile yürüttükleri çalışma sonuçlarında da aidiyet duygusunu yüksek olduğu belirtilmiştir (Aktürk ve ark., 2021). Benzer şekilde, Litvanyalı ebelik öğrencileriyle gerçekleştirilen bir araştırmada, katılımcılar mesleklerini, diğer sağlık mesleklerinden ayıran en temel unsur olarak bütüncül ve kadın odaklı yaklaşımlarını vurgulayarak tanımlamışlardır (Bukkfalvi-Cadotte, 2020). Bu literatür bulguları, mevcut çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermekte olup, ebelik mesleğine yönelik güçlü bir aidiyet duygusunun varlığını ortaya koymaktadır.

Şahin ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmada, ebelik öğrencilerinin tıbbi hatalara yönelik genel tutumlarının olumlu olduğu, ancak farkındalık düzeylerinin düşük olduğu belirtilmiştir (Şahin ve ark., 2020). Benzer şekilde, bu çalışmada da öğrencilerin tıbbi hatalara yönelik genel tutumlarının olumlu olduğu (57.71 ± 8.83) saptanmış, ancak tıbbi hata algısına yönelik düşük puanlar (5.70 ± 1.60) öğrencilerin hataların ciddiyetini yeterince kavrayamadığını düşündürmektedir. Yapılan bir çalışma, öğrencilerin tıbbi hatalar konusunda başlangıçta yeterli farkındalığa sahip olmadığını, ancak bir profesyonel tarafından bu hatalara dikkat çekildiğinde farkındalıklarının önemli ölçüde arttığını ortaya koymuştur (Saygın ve Keklik, 2014). Bir başka çalışmada sağlık profesyonellerinin büyük bir kısmının tıbbi hataların hastalar üzerinde ciddi etkiler yaratabileceğine dair farkındalıklarının yüksek olduğunu göstermiştir (Okpoko ve ark., 2018). Güney ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan çalışmada, ebe öğrencilerin tıbbi hata nedenlerine ilişkin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu, ancak bu hatalara yönelik algı ve yaklaşımlarının henüz tam olarak olgunlaşmadığı belirtilmiştir. Bu bulgu, çalışmamızda elde edilen yüksek tıbbi hata nedenleri puanı (25.69 ± 4.86) ile de örtüşmektedir. Literatürde yer alan bu veriler, ebelik öğrencilerinin tıbbi hatalara yönelik genel tu-

tumlarının olumlu olduğunu, ancak bu tutumun bilgi temelli farkındalıkla desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Ebelik mesleği, doğrudan hasta bakımı ve müdahaleleri içeren uygulamalı bir alan olduğundan, mesleki uygulamalarda yapılan hatalar doğrudan anne ve bebek sağlığını etkileyebilmektedir. Özellikle jinekoloji ve obstetri alanında gerçekleşen tıbbi hatalar, malpraktis vakalarının büyük bir kısmını oluşturmaktadır (Tosun ve Çuvadar, 2019). Bu nedenle, ebelik öğrencilerinin henüz eğitim aşamasındayken tıbbi hata kavramını doğru bir şekilde kavramaları, hata nedenlerini ayırt edebilmeleri ve hataları önlemeye yönelik etkili tutumlar geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Söz konusu bilinç hem hasta güvenliğini artırmakta hem de profesyonel etik sorumlulukların yerine getirilmesine katkı sağlamaktadır.

Mesleki aidiyet, çalışanların iş yerindeki tutumları, davranışları, örgütsel iletişim ve iş hayatında karşılanan sosyal ve ekonomik beklentileri ile iş yerinin sunduğu özellikler gibi çeşitli faktörlerle ilişkilidir. Sağlık çalışanları arasında motivasyonu ve ilerleme hissini teşvik etmek, aidiyet duygusunu güçlendirmek amacıyla belirli unsurlar öne çıkmaktadır. Bu unsurlar arasında etkili bir çalışma programı, sağlıklı iletişim ortamı, iş birliğine dayalı ekip çalışması, iş özerkliği ve gerçekleştirilen uygulamalar üzerinde karar verme yetkisinin sağlanması yer almaktadır (Fultz ve ark., 2018; Aljondi ve ark., 2022). Bu çalışmada, Ebelik Aidiyet Ölçeği ile Tıbbi Hatalarda Tutum Ölçeği ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, ebelik öğrencilerinin mesleki aidiyet düzeyleri arttıkça tıbbi hata algılarının azaldığı ($p=0.003$), tıbbi hatalara yönelik olumlu yaklaşımlarının güçlendiği ($p=0.00$) ve tıbbi hataların nedenlerine ilişkin olumlu tutumlarının geliştiği ($p=0.010$) gözlemlenmiştir. Bu durum, mesleki aidiyetin hasta güvenliği açısından önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Demir ve arkadaşlarının (2020) ebelik öğrencilerinin tıbbi hatalara yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmada da öğrencilerin genel olarak olumlu tutumlara sahip oldukları ve hata yapma eğilimlerinin düşük olduğu rapor edilmiştir. Katılımcıların büyük bir bölümü, klinik uygulamalar sırasında tıbbi hataların en yaygın nedenleri arasında uzun çalışma saatlerine bağlı yorgunluk, stres ve mesleki eğitim yetersizliğini belirtmiştir. Ayrıca, öğrenciler deneyimsiz sağlık çalışanlarının hata yapma riskinin daha yüksek olduğunu vurgulamış ve çoğunluğunun yaptığı hataları rapor ettiğini ifade etmiştir. Her iki çalışmanın bulguları birlikte değerlendirildiğinde, ebelik öğrencilerinin tıbbi hatalara karşı olumlu tutum geliştirmelerinde mesleki aidiyet duygusunun önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu nedenle, eğitim süreçlerinde mesleki aidiyetin güçlendirilmesine yönelik yaklaşımların, tıbbi hata farkındalığını artırarak hasta güvenliğini destekleyeceği düşünülmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalar da kadın doğum kliniklerinde tıbbi hata oranlarının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Uğurlu & Vural, 2020). Bu alanda hasta ile doğrudan ve sürekli etkileşimde bulunan ebeler, sağlık ekibi içinde tıbbi hata riski en yüksek meslek gruplarından biri olarak öne çıkmaktadır (Şahin ve ark., 2020). Bu nedenle, mevcut çalışmanın bulguları, ebelik öğrencilerinin mesleki aidiyet duygusunun, tıbbi hatalara karşı geliştirdikleri tutumlarda koruyucu ve yönlendirici bir

rol oynayabileceğini düşündürmektedir. Literatürde, liderliğin çalışanların öz-değer algısı, kapsayıcılık, güven ve psikolojik güvenlik üzerindeki etkisinin tıbbi hata raporlama davranışlarını olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir. Özellikle, liderlerin kapsayıcı ve güven temelli bir çalışma ortamı oluşturması, çalışanların tıbbi hataları daha açık şekilde raporlamalarını teşvik etmektedir (Mehralian ve ark., 2020). Bu nedenle, profesyonel bağlılığın artırılması, hasta güvenliğinin güçlendirilmesi ve kimlik temelli hataların önlenmesinde kritik bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, mevcut çalışmada aidiyet ile tıbbi hatalara yönelik olumlu tutumlar arasındaki pozitif ilişkinin ortaya konulması, önceki araştırmalarla tutarlılık göstermekte ve mesleki aidiyetin, hasta güvenliği kültürünün geliştirilmesinde önemli bir bileşen olduğunu desteklemektedir.

Bu çalışma, ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik algısı ile tıbbi hatalara karşı tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen nadir çalışmalardan biridir. Ancak çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, literatür taraması sonucunda söz konusu değişkenler arasındaki ilişkiyi doğrudan ele alan yeterli sayıda çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu durum, elde edilen bulguların önceki çalışmalarla kapsamlı biçimde karşılaştırılmasını ve tartışılmasını sınırlamıştır. Bu nedenle, gelecekte yapılacak araştırmalarda ebelik öğrencilerinin mesleki kimliği ve tıbbi hata tutumları arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca, bu ilişkiyi etkileyebilecek değişkenlerin de araştırıldığı çalışmaların gerçekleştirilmesi, alana önemli katkılar sağlayacaktır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, ebelik öğrencilerinin mesleki aidiyetinin yüksek olduğu ve bu aidiyetin tıbbi hatalara yönelik olumlu tutumları güçlendirdiği tespit edilmiştir. Ancak, ebelik öğrencilerinin tıbbi hata algısının düşük olması, farkındalık düzeylerinin artırılması gerektiğini göstermektedir. Eğitim düzeyi, mesleki deneyim ve profesyonel gelişim, tıbbi hatalara karşı olumlu yaklaşımların şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle, öğrencilerin mesleki aidiyet duygusunu güçlendiren eğitim programlarının uygulanması önerilmektedir. Ayrıca, tıbbi hata farkındalığını artırmak amacıyla, klinik uygulamalarda daha fazla rehberlik sağlanmalı ve hata bildirimini teşvik edilmelidir. Ruhsal sağlık ve tükenmişlik gibi faktörler de dikkate alınarak, öğrencilerin profesyonel gelişimlerini destekleyecek stratejiler geliştirilmelidir. Mesleki aidiyetin artırılması, tıbbi hata yönetiminde daha etkin yaklaşımların benimsenmesine katkı sağlayacaktır.

Teşekkür: Yazarlar çalışmaya katılan tüm ebelik bölümü öğrencilerine teşekkür etmektedir.

Yazar Katkıları: Fikir/kavram: AÇ, SY; Tasarım: AÇ, SY; Danışmanlık: AÇ, SY; Veri toplama: AÇ, SY; Veri işleme: AÇ, SY; Analiz ve/veya Yorum: AÇ, SY; Kaynak tarama: AÇ, SY; Makalenin Yazımı: AÇ, SY; Eleştirel inceleme: AÇ, SY.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek: Mali kaynak kullanılmamıştır.

Etik Kurul Onayı: Araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan alınan

27.10.2023 tarihli ve 2023-885 sayılı karar ile gerekli izinler alınarak yürütülmüştür.

Hakemlik Süreci: Çift taraflı kör hakemlik.

KAYNAKLAR

- Aktan U, Atay S. (2021). Nurses' attitudes to medical errors and the investigation of affecting factors. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2), 376-384.
- Aktürk SO, Kızılkaya T, Çelik M, Yılmaz T. (2021). Ebelik bölümü son sınıf öğrencilerinin mesleki aidiyet düzeyleri ve etkileyen faktörler: Kesitsel bir çalışma. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 23-33.
- Aljondi R, Alghamdi SS, Alyanbawi S, Alghamdi A, Alshomrani B, Awan Z, Suliman A. (2022). Job belonging among healthcare workers in radiology departments in Saudi Arabia. *Journal of Radiation Research and Applied Sciences*, 15(3), 103-108.
- Ashktorab T, Hasanvand S, Seyedfatemi N. (2017). Factors affecting the belongingness sense of undergraduate nursing students towards clinical setting: A qualitative study. *Journal of Caring Sciences*, 6(3), 221-235.
- Baskaya Y, Sayiner FD, Filiz Z. (2020). How much do I belong to my profession? A scale development study: Midwifery Belonging Scale. *Health Care for Women International*, 41(8), 883-898.
- Başkaya Y. (2018). Türkiye'deki Ebelerin Mesleki Aidiyeti ve Tükenmişlik Düzeyleriyle İlişkisi (Yayınlanmış Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Bukkalvi-Cadotte A. (2020). The professional identity of Lithuanian midwifery students: An exploratory study. *European Journal of Midwifery*, 4, 42.
- Demir R, Çakaloz DK, Taşpınar A, Çoban A. (2020). Ebelik öğrencilerinin hasta güvenliği konusundaki düşünceleri ve tıbbi hata yapma eğilimleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 148-156.
- Fultz AR, Walker M, Lengerich A, Bugajski A. (2018). Radiologic technologists' job satisfaction: A look at work environment, communication, and leadership. *Radiologic Technology*, 89(6), 536-540.
- Güney E, Okyay EK, Uçar T. (2021). Ebelerin tıbbi hata tutumları ve etkileyen faktörler. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 103-110.
- Güleç D, Seren İntepeler Ş. (2013). Tıbbi hatalarda tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 15(3), 26-41.
- Gümüşdaş M, Lazoğlu M, Apay SE. (2021). X ve Y kuşağındaki ebelerin mesleki bağlılıklarının karşılaştırılması. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 8(1), 77-85.
- Hancı İH. (2006). Malpraktis. Tıbbi Girişimler Nedeniyle Hekimin Ceza ve Tazminat Sorumluluğu. 3. Baskı. Seçkin Kitabevi. Ankara.
- Hassanvand S, Ashktorab T, Seyed FN, Zayeri F. (2014). Translation, Cultural Adaptation, and Reliability of Nursing Students' Belongingness Scale-Clinical Placement Experience. *Future of Medical Education Journal*, 4(3), 22-25. Persian.
- Hebert PC, Levin AV, Robertson G. (2008). Disclosure of medical error. The Cambridge Textbook of Bioethics. Cambridge University Press, 257-265.

- Joint Commission on Accreditation of Healthcare Organizations (JCAHO). (2006). Sentinel Event Statistics, ABD. Available from: http://www.jointcommission.org/sentinel_event.aspx (Accessed 2024 Sempember 08).
- Karataş M, Yakıncı C. (2010). Tıbbi hata nedenleri ve çözüm yolları. *Journal of Turgut Ozal Medical Center*, 17(3), 233-236.
- Keskin R, Pakdemirli MN. (2016). Mesleki aidiyet ölçeği: Bir ölçek geliştirme, geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Journal of International Social Research*, 9(43), 17-20.
- Leonard MS. (2010). Patient safety and quality improvement: Medical errors and adverse events. *Pediatrics in Review*, 31, 151-158.
- Makary MA, Daniel M. (2016). Medical error—the third leading cause of death in the US. *BMJ Journal*, 353.
- Mehralian G, Yusefi AR, Ahmadinejad P, Bahmaei J, Bordbar S. (2024). Investigating the Professional Commitment and its Correlation with Patient Safety Culture and Patient Identification Errors: Evidence from a Cross-Sectional Study from Nurses' Perspectives. *The Open Public Health Journal*, 17(1).
- Okpoko C, Ofuebe J, Ugwu U. (2018). Healthcare professionals awareness of the consequences of medical error on patients. *JPMA. The Journal of the Pakistan Medical Association*, 68 (12), 1816-1819.
- Özdevcioğlu M, Aktaş A. (2007). Kariyer bağlılığı, mesleki bağlılık ve örgütsel bağlılığın yaşam tatmini üzerindeki etkisi: İş-aile çatışmasının rolü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28, 1-20.
- Pirzadeh A, Kamran A, Hasanzadeh M. (2023). The relationship between professional identity, performance, and attitude to medical errors self-reporting among medical students. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*, 11(1), 61-69.
- Saadatbakht M, Ahmadi A, Mehdizadeh Zare Ansari A, Azizzade Forouzi M, Jahani Y. (2019). The effectiveness of group counseling with emphasis on communication skills on midwifery students' sense of belonging in clinical settings. *Strides in Development of Medical Education*, 16(1).
- Saygın T, Keklik B. (2014). Tıbbi hata nedenleri üzerine bir araştırma: Isparta İli Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 17(2), 99-118.
- Schoen C, Osborn R, Huynh PT, Doty M, Zapert K, Peugh J, Davis K. (2005). Taking the pulse of health care systems: Experiences of patients with health problems in six countries. *Health Affairs*, 16, 509-525.
- Şahin E, Yeşilçınar İ, Geriş R, Çukurlu G. (2020). Ebelik öğrencilerinin tıbbi hatalar ve hasta güvenliğine yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Life Sciences*, 15(3), 9-18.
- Sunar L, Kaya Y, Otrar M, Nerse S, Demiral S, Kalpaklıoğlu B. (2015). Türkiye'de çalışma yaşamı ve mesleklerin itibarı. *Sosyoloji Günleri XLI, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi*.
- Tosun H, Çuvadar A. (2019). Malpractice Of Midwifery Practices And Legal Dimencion. *Research & Reviews in Health Sciences-Summer*, 29-35.
- Uğurlu M, Vural G. (2020). Medical error status of nurses and midwives work in gynecology and obstetrics clinics and their opinions about the reasons. *Bezmialem Science*, 8(4), 403-410.
- Ünver H, Küçükkelepçe DŞ, Ünver Z. (2022). Ebelerde mesleki aidiyetin profesyonel değer tutumuna etkisi. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 16(1), 8-15.
- Wong J, Beglarya B. (2004). Strategies for hospitals to improve patient safety: A review of the research.
- Yıldırım AD, Yılmaz Esencan T, Aydın FN, Akıncı A, Dağlı, EF, Demir HK, Aksu AU. (2022). Ebelik ilk ve son sınıf öğrencilerinin mesleki aidiyetlerinin değerlendirilmesi. *Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), 613-623.